

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 8. aprila 2021.godine
Br.ref.:AGJ 1740/21

PRESUDA

u

slučajevima br. KI220/19, KI221/19, KI223/19 i KI234/19

Podnosilac

Sadete Koca Lila i drugi

Ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-I-13-0181-A0008 od 29. avgusta 2019. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosioci zahteva

1. Zahtev KI220/19 je podnela Sadete Koca Lila, sa prebivalištem u Đakovici; zahtev KI221/19 je podneo Muhamet Domi, sa prebivalištem u Đakovici; zahtev KI223/19 je podneo Afrim Meka, sa prebivalištem u Đakovici; zahtev KI234/19 je podnela Fikrije Nuka sa prebivalištem u Đakovici (u daljem tekstu: podnosioci zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju presudu [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Žalbeno veće PKVS) od 29. avgusta 2019. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude, kojom su, prema navodima podnosioca zahteva, povređena njihova prava zagarantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i članu 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo br. 01/2018 (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 6. decembra 2019. godine, podnosioci zahteva Sadete Koca Lila i Muhamet Domi dostavili su putem pošte svoje zahteve Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 12. decembra 2019. godine, podnosilac zahteva Afrim Meka je putem pošte dostavio svoj zahtev Sudu.
7. Dana 20. decembra 2019. godine, podnositeljka zahteva Fikrije Nuka je putem pošte dostavila svoj zahtev Sudu.
8. Dana 20. decembra 2019. godine, predsednica Suda je za slučaj KI220/19 imenovala sudiju Bajrama Ljatifija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje sastavljeno od sudija: Bekim Sejdiu (predsedavajući), Selvete Gërxhaliu-Krasniqi i Gresa Caka-Nimani.
9. Dana 23. decembra 2019. godine, u skladu sa stavom 1. pravila 40. (Spajanje i razdvajanje podnesaka) Poslovnika, predsednica Suda je naložila spajanje zahteva KI221/19 i KI223/19 sa zahtevom KI220/19.
10. Dana 30. decembra 2019. godine, predsednica Suda je naložila spajanje zahteva KI234/19 sa zahtevima KI220/19, KI221/19 i KI223/19.

11. Dana 21. januara 2020. godine, Sud je obavestio podnosiocima zahteva i PKVS o registraciji zahteva i njihovom spajanju.
12. Dana 10. juna 2020. godine, Sud je tražio od podnosioca zahteva Muhameta Domija i Fikrije Nuka da dostave Sudu sve kopije zahteva/žalbi upućenih Posebnoj komori Vrhovnog suda Republike Kosovo.
13. Dana 19. juna 2020. godine, podnositeljka zahteva Fikrije Nuka je dostavila Sudu dodatne dokumente.
14. Dana 23. juna 2020. godine, podnosilac zahteva Muhamet Domi je dostavio sudu dodatne dokumente.
15. Dana 2. septembra 2020. godine, Sud je razmotrio slučaj i odlučio da odloži odlučivanje za neku od narednih sednica u skladu sa traženim dopunama.
16. Dana 25. marta 2021. godine, Sud je većinom glasova utvrdio (i) da su zahtevi br. KI220/19 i KI223/19 prihvatljivi; (ii) da je u odnosu na zahteve br. KI220/19, KI223/19 došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima; i (iii) da proglašava ništavom presudu [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća PKVS-a od 29. avgusta 2019. godine.
17. Istog dana, Sud je proglasio neprihvatljivim zahteve br. KI221/19 podnosioca zahteva Muhameta Domija i KI234/19 podnosioca zahteva Fikrije Nuka.

Pregled činjenica

18. Dana 15. septembra 2010. godine, Kosovska agencija za privatizaciju (u daljem tekstu: KAP) privatizovala je društveno preduzeće DP "Agimi" u Đakovici. Svi podnosioci zahteva bili su radnici preduzeća u određenim vremenskim intervalima.
19. Dana 22. decembra 2011. godine, putem sredstava javnog informisanja je: (i) objavljen konačni spisak zaposlenih koji imaju legitimna prava na sticanje udela u prihodima od 20% od privatizacije DP "Agimi", Đakovica (u daljem tekstu: konačni spisak), i (ii) utvrđen datum 14. januar 2012. godine kao krajnji rok za podnošenje žalbi PKVS-u protiv konačnog spiska.
20. U periodu između 28. decembra 2011. i 13. januara 2012. godine, podnosioci zahteva su pojedinačno podneli tužbe Specijalizovanom veću PKVS zbog toga što nisu uvršteni na konačni spisak.
21. U periodu između 1. marta 2012. i 18. aprila 2012. godine, KAP je dostavio odgovore na individualne tužbe podnosioca zahteva, uglavnom iz razloga što (i) nije dostavljeno dovoljno dokaza kojima se potvrđuje kontinuitet radnog odnosa, i (ii) u vreme privatizacije preduzeća, podnosioci zahteva nisu bili registrovani kao zaposlena lica pri DP "Agimi".

22. U periodu između 3. aprila 2012. i 3. maja 2012. godine, neki od podnosilaca zahteva su dostavili dopise sa dopunskim informacijama u vezi sa statusom zaposlenog lica pri DP "Agimi".
23. Dana 4. septembra 2013. godine, Specijalizovano veće PKVS je donelo presudu [SCEL-11-0075], kojom su: [...]; "II. Žalbe žalilaca koji su navedeni pod tačkom II moraju se uvrstiti na konačni spisak zaposlenih koji imaju pravo na udeo u prihodima od 20% od privatizacije DP "Agimi", Đakovica; [...], 32. Sadete Koci Lila (C 0022-05), 53. Afrim Meka (C0023-12), [...]; III. Žalbe žalilaca navedenih pod tačkom III odbijaju se kao neosnovane".
24. Dana 13. septembra 2013. godine, Specijalizovano veće PKVS-a je donelo rešenje [SCEL-11-0075] kojim je ispravilo presudu [SCEL-11-0075] od 4. septembra 2013. godine zbog toga što je prilikom slanja kopije presude u verziji na engleskom jeziku, strankama, umesto konačne presude, poslata preliminarna presuda, dok je verzija na albanskom jeziku ostala nepromenjena.
25. Što se tiče podnosilaca zahteva iz tačke II presude [SCEL-11-0075], odnosno podnosilaca zahteva KI220/19 i KI223/19, Specijalizovano veće je objasnilo da je njima 90-ih godina prekinut radni odnos i da su otpušteni s posla i zamenjeni radnicima Srbima što je "svetski poznati događaj" i da su samim tim diskriminirani. Prema tome, isti se moraju uvrstiti na konačni spisak za sticanje prava na 20%, svako ponaosob.
26. Žalbe ostalih radnika iz tačke III presude [SCEL-11-0075] su odbijene kao neosnovane jer isti nisu dostavili nijedan dokaz radi razmatranja i izvođenja kao što je predviđeno stavom 4. člana 10. (Prava zaposlenih) Uredbe UNMIK-a 2003/13, izmenjene Uredbom UNMIK-a 2004/45, koji utvrđuje da zaposleni za koje se smatra da imaju pravo na udeo u 20% prihoda od privatizacije društvenih preduzeća moraju dokazati: (i) da su bili registrovani kao zaposlena lica dotičnog preduzeća u vreme privatizacije i (ii) da su bili na platnom spisku društvenog preduzeća najmanje tri (3) godine.
27. Dana 30. septembra 2013. godine, KAP je izjavio žalbu na tačku II presude [SCEL-11-0075] Specijalizovanog veća PKVS-a od 4. septembra 2013. godine zbog (i) pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i (ii) pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se tačka II gore pomenute presude ukine. Prema navodima KAP-a, nijedan od žalilaca koji su pobijanom presudom uvršteni na konačni spisak radnika sa legitimnim pravima na deo prihoda od privatizacije DP "Agimi" nije predočio relevantne činjenice na osnovu kojih bi se utvrdila činjenica o nejednakom postupanju i obrazloženje o direktnoj ili indirektnoj diskriminaciji u skladu sa stavom 1. člana 8. (Teret dokazivanja) Zakona protiv diskriminacije.
28. Dana 29. avgusta 2019. godine, Žalbeno veće PKVS je donelo presudu [AC-I-13-0181-A0008], kojom je odlučilo [...] "2. Žalbe žalilaca, [...] odbijaju se kao neosnovane. 3. Žalba A002 KAP-a usvaja se kao osnovana u odnosu na radnike: [...], C-0022-05-Sadete Koci Lila, [...], C-0023-12-Afrim Meka, [...], isti se uklanjaju sa spiska korisnika prihoda od 20% od procesa privatizacije DP "Agimi" Đakovica. [...] 5. Ne određuje se sudska taksa za žalbeni postupak".

29. Žalbe podnosioca zahteva koje su odbijene kao neosnovane pod tačkom 2 presude [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća PKVS svodile su se na iste razloge koje je iznelo i Specijalizovano veće PKVS-a. Prema tome, gore navedeni podnosioci zahteva nisu dostavili dokaze kojima bi dokazali svoje zahteve kako bi im se priznalo pravo na uvrštavanje na konačni spisak za 20% DP "Agimi", a koje razmatranje i izvođenje je predviđeno stavom 4. člana 10. (Prava zaposlenih) Uredbe UNMIK-a 2003/13, izmenjene Uredbom UNMIK-a 2004/45. Ova Uredba je utvrđivala da zaposleni za koje se smatra da imaju pravo na udeo u 20% prihoda od privatizacije društvenih preduzeća moraju dokazati: (i) da su bili registrovani kao zaposlena lica dotičnog društvenog preduzeća u vreme privatizacije i (ii) da su bili na platnom spisku društvenog preduzeća najmanje tri (3) godine.
30. Kada je reč o usvajanju žalbe KAP-a kao osnovane, pri čemu su podnosioci zahteva KI220/19 i KI223/19 uklonjeni sa spiska korisnika prihoda, Žalbeno veće PKVS-a naglašava da se ne slaže sa pristupom koji je sledilo Specijalizovano veće PKVS-a u vezi sa tumačenjem diskriminacije, i smatralo je isti nesaglasnim sa 'precedentnim pravom'. Prema njihovim navodima, precedentno pravo PKVS-a (ASC-11-0069, AC-I-12-0012), utvrđuje da se osobama koje su diskriminisane mogu smatrati: a) radnici albanske etničke pripadnosti ili oni koji pripadaju nekoj drugoj manjini, kao što su Aškalijske, Romi, Egipćani, Goranci i Turci, koji su otpušteni iz diskriminatorskih razloga u periodu takozvanih "privremenih srpskih mera" (koje su trajale od 1989. do 1999. godine) ili koji su bili diskriminisani i u različitim periodima zbog svoje etničke pripadnosti, političkih ili verskih ubeđenja, i dr.; b) radnici srpske etničke pripadnosti koji se zbog nepostojanja sigurnosti posle 1999. godine nisu javili na posao i koji se tako nisu našli na konačnim spiskovima zaposlenih.

Navodi podnosioca zahteva

31. Podnosioci zahteva tvrde da su presudom [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća PKVS od 29. avgusta 2019. godine, povređena njihova prava zagarantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i članom 46. [Zaštita imovine] Ustava i članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 1. Protokola br. 1 (Zaštita imovine) EKLJP-a.
32. Kada je reč o navodnim povredama člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, podnosioci zahteva pre svega navode da su svi oni bili radnici DP "Agimi" i da se to potvrđuje i dopisom KAP-a koji im je upućen 15. septembra 2010. godine, a kojim su obavešteni da su usled privatizacije navedenog preduzeća raskinuti svi relevantni radni odnosi i da samim tim oni ispunjavaju kriterijume utvrđene stavom 4. člana 10. Uredbe 2003/03 da steknu udeo u prihodima od dvadeset posto (20%) od privatizacije dotičnog preduzeća. Pored toga, podnosioci zahteva navode da su dostavili raspoložive dokaze, ali da su "odgovarajući dokazi [...] bili na raspolaganju u kadrovskoj kancelariji D.D. "Agimi" u Đakovici a kasnije kod osoblja imenovanog od KAP-a, radnika bivšeg D.D. ili D.P. "Agimi" u Đakovici".

33. Isti, u suštini, tvrde da je osporena presuda doneta u suprotnosti sa procesnim garancijama utvrđenim gore navedenim članovima (i) jer je istom preinačena presuda Specijalizovanog veća koja je bila u korist podnosioca zahteva, i to bez rasprave, ne omogućavajući im da se izjasne o spornim činjenicama, navodeći da je *“istina [...] da Posebna komora VSK ima mogućnosti da održi suđenje i bez prisustva stranaka, ali je takođe istina da ima pravo da sazove javnu sednicu i da u toj sednici da mogućnost Suda i strankama da se suoče sa predstavkama i dokazima, održalo bi se otvoreno suđenje, pravično i transparentno gde bi se argumentovale relevantne činjenice”*; (ii) pošto za razliku od presude Specijalizovanog veća, osporena presuda sadrži pogrešno tumačenje u pogledu diskriminacije jer je teret dokazivanja u vezi sa navodima o diskriminaciji na osnovu člana 8. Zakona protiv diskriminacije na strani KAP-a; (iii) jer ista nije obrazložena, i (iv) zato što su njome povređena njihova prava na suđenje u razumnom roku.
34. U vezi sa navodnim povredama člana 24. Ustava, podnosioci zahteva tvrde da se prema njima nije postupalo jednako kao prema drugim radnicima DP “Agimi”, čija *“pravna i činjenična”* situacija je identična sa onom podnosioca zahteva, te da su osporenim presudom Žalbenog veća njihovi navodi ispitani u smislu etničke diskriminacije, pozivajući se na *“precedentno pravo”*.
35. Kada je reč o podnosiocima zahteva KI221/19 i KI234/19, odnosno Muhametu Domiju i Fikriji Nuka, oni, pored napred navedenog, tvrde i da uprkos tome što su izjavili žalbu PKVS-u, *“greškom nisu uključeni u postupak i njihova žalba nije ni odbijena niti usvojena”*.
36. Na samom kraju, podnosioci zahteva traže od Suda (i) da proglasi zahteve prihvatljivim; (ii) da utvrdi da je došlo do povrede članova 24, 31. i 46. Ustava u vezi sa članom 6. i članom 1. Protokola br. 1 EKLJP; (iii) da proglasi ništavom presudu [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća PKVS-a od 29. avgusta 2019. godine i vrati istu na ponovno suđenje u skladu sa presudom ovog Suda.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

- 1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
  - 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
- [...]

Član 24.
[Jednakost pred zakonom]

1. *Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.*
2. *Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.*
3. *Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.*

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6.
(Pravo na pravično suđenje)

1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama, ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se mora izreći javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, neophodno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde. [...]

ZAKON br. 04/L-033 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Član 10.
Presude, odluke i žalbe

[...]

11. Kada žalbeno veće prihvati i odlučuje o žalbi striktno se primenjuju sledeći propisi: 11.1. žalbeno veće ne menja, poništava, ukida ili na drugi način menja bilo koje nalaze o činjenica suda, specijalnog veća, podveća ili sudije pojedinca, osim ako žalbeno veće utvrdi da su takve činjenice očigledno pogrešne. Nalaz o činjenicama ne smatra se pogrešnim ako je takva činjenica podržana razumnim tumačenjem zapisnika sa suđenja i dokaza podnesenih tokom postupka, i 11.2. žalbeno veće sprovodi de novo preispitivanje svakog zakonskog pitanja koje postavi tužilac ili tužena strana u svojim pisanim podnescima.

[...]

Aneks o Zakonu br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Poslovnik o radu Specijalne komore Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

**Član 36.
Opšta pravila izvođenja dokaza**

[...]

3. Stranka koja tvrdi o postojanju određene činjenice ili dokaza dobija opravdanu priliku da podnese ili da na uvid materijalne dokaze koji potkrepljuju date tvrdnje. Ukoliko data stranka ne podnese ili ne da na uvid date dokaze, smatra se da stranka nije ispunila svoju obavezu ispunjavanja tereta dokaza kada govorimo o tim tvrdnjama.

**Član 68.
Prigovori u vezi sa spiskom zaposlenih koji polažu pravo na naknadu**

1. Postupak za predmete koji se zasnivaju na prigovorima podnetim prema stavu 1.6, člana 4 Zakona o Specijalnoj komori, uređen je, osim kada je konkretno predviđeno ovim članom 68, tako da je u skladu sa drugim proceduralnim pravilima predviđenim ovim Aneksom, koja Specijalna komora primenjuje *mutatis mutandis* i koje Specijalna komora smatra neophodnim i u interesu pravde.

2. Po prijemu spiska zaposlenih koji imaju pravo na isplatu shodno članu 10 Uredbe UNMIK br. 2003/13, ili bilo kojim zakonodavnim aktom donetim nakon iste, koji uređuje uspostavljanje datog spiska, Agencija je dužna da objavi spisak zaposlenih koji imaju pravo na isplatu, uz obaveštenje za javnost o pravu svakog lica da u roku od 20 dana podnese Agenciji prigovor u kome zahteva upisivanje svog imena u spisak zaposlenih ili osporava spisak zaposlenih s pravom na isplatu. Podnosilac zahteva ili prigovora treba da uključi i izjavu o činjenicama i pravne argumente datog zahteva ili prigovora; dato lice nosiće teret dokazivanja svih činjenica navedenih u zahtevu i/ili prigovoru.

[...]

6. Agencija objavljuje svoj konačan spisak zaposlenih koji polažu pravo na isplatu utvrđen u skladu sa stavom 5. ovog člana u skladu sa članom 10.6 Uredbe UNMIK-a br. 2003/13, ili bilo koji zakonski akt koji je donet nakon a koji uređuje uspostavljanje datog spiska, zajedno sa obaveštenjem za javnost o pravu bilo kog lica da uloži prigovor Specijalnoj komori u roku od dvadeset (20) dana od datuma objavljivanja, osporavajući dati spisak i/ili dodelu novčanih sredstava sa izdvojenog računa licima identifikovanim u istom. Ulaganje prigovora od strane njihovih podnosioca sadrži izjavu o činjenicama i pravnim argumentima u prilog prigovora; podnosilac (oci) prigovora nosiće teret dokazivanja svih činjenica navedenih u prigovoru.

[...]

11. Odgovarajuće specijalizovano veće, može po sopstvenom nađenju ili shodno pismenom zahtevu podnosioca(laca) prigovora ili Agencije, odlučiti da održi jednu ili nekoliko usmenih rasprava. U slučaju održavanja usmene rasprave, specijalizovano veće nalaže Pisarnici da uruči strankama, najmanje pet (5) dana unapred od održavanja rasprave, pismeno obaveštenje koje navodi vreme i datum održavanja rasprave.

[...]

14. Žalbeno veće rešava ove žalbe po hitnom postupku.

Član 64.

Usmeni žalbeni postupak

1. Žalbeno veće, na svoju inicijativu ili po dobijanju pismenog zahteva stranke, odlučuje o tome da li da održi jednu ili više usmenih rasprava povodom odnosne žalbe. Žalbeno veće uzima u obzir bilo koji zahtev za održavanje usmenog postupka koji je podnet od strane jedne od stranaka i koji predočava razloge za zahtevanje usmenih postupaka. Dati zahtev mora se podneti pre zaključivanja pismenih žalbenih postupaka.

[...]

Član 65.

Podnošenje novih dokaza

U izuzetnim okolnostima i nakon ukazivanja na dobru nameru, Žalbeno veće može dozvoliti stranki da predoči Žalbenom veću nove dokaze koji nisu bili na raspolaganju stranki tokom dokaznog dela prvostepenog postupka. Pismeni zahtev za dobijanje date dozvole podnosi se prvo Žalbenom odboru i uručuje se drugim strankama najmanje petnaest (15) dana pre dana održavanja rasprave, u slučajevima u kojima se predlaže izvođenje datih dokaza. Žalbeno veće može ovlastiti izvođenje novih dokaza ukoliko smatra da je isto u interesu pravde.

Uredba br. 2003/13 o promeni prava korišćenja nepokretne imovine u društvenoj svojini

Član 10.

Prava zaposlenih

[...]

10.4 Za potrebe ovog Člana smatra se da zaposleni ima pravo na isplatu ako je takav zaposleni registrovan kao zaposleno lice pri društvenom preduzeću u vreme privatizacije i ako je ustanovljeno da je bio na platnom spisku preduzeća najmanje tri godine. Ovaj zahtev ne sprečava zaposlene, koji tvrde da bi bili tako registrovani i zaposleni da nisu bili predmet diskriminacije, da podnesu žalbu Posebnoj komori shodno stavu 10.6.

[...]

Uredba br. 2004/45 kojom se menja i dopunjuje Uredba UNMIK-a br. 2003/13 o menjanju prava korišćenja nekretnina u društvenom vlasništvu

**Član 1.
Izmene i dopune**

Od dana stupanja na snagu ove Uredbe,

[...]

B. Članovi 10.1, 10.2 i 10.4 Uredbe UNMIK-a br. 2003/13 bivaju izmenjeni i dopunjeni tako da glase:

[...]

10.4 Za potrebe ovog Člana zaposleni se smatra podobnim ako je taj zaposleni registrovan kao zaposleni u preduzeću u društvenom vlasništvu u vreme privatizovanja ili inicijative za postupak likvidiranja, i ako je ustanovljeno da je na platnom spisku preduzeća tokom ne manje od tri godine. Ovaj zahtev ne prejudicira pravo zaposlenih koji tvrde da bi bili registrovani i zaposleni da nisu bili podvrgnuti diskriminaciji, da podnesu žalbu Specijalnoj komori shodno stavu 10.6.

[...]

Zakon br. 06/L-086 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

**Član 69.
Usmeni žalbeni postupak**

1. Njegovom inicijativom ili na osnovu pismenog zahteva jedne strane, Žalbeno veće odlučuje ukoliko će održati jednu ili više sednice saslušanja u vezi sa odgovarajućom žalbom. Apelacioni koledž uzima u obzir bilo koji zahtev za usmenu proceduru koja se podnosi od bilo koje stranke, koja podnosi njene razloge za podnošenje zahteva za usmenu proceduru. Takav zahtev podnosi se pre završetka procedure pismene žalbe.

[...]

Zakon br. 2004/3 protiv diskriminacije

**Član 8.
Teret dokazivanja**

8.1. Kad lica koja smatraju da im je naneta nepravda zbog toga što princip jednakog postupanja nije primenjen na njih iznesu, pred sudom ili nekim drugim nadležnim organom, činjenice iz kojih se može pretpostaviti da je bilo direktne ili indirektno diskriminacije, prijavljena strana je dužna da dokaže da nije bilo povrede principa jednakog postupanja.

8.2. Stav 8.1 ne sprečava uvođenje pravila o iznošenju dokaza koja su povoljnija za tužioce. Dalje, žalilac može da ustanovi ili da brani svoj slučaj diskriminacije bilo kojim sredstvima, uključujući statističke dokaze.

Prihvatljivost zahteva

37. Sud prvo razmatra da li su zahtevi ispunili uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, dalje precizirani Zakonom i propisani Poslovnikom.
38. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

"1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom".

39. Sud, takođe, ocenjuje da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su daje precizirani Zakonom. S tim u vezi, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47.

(Individualni zahtevi)

"1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva".

Član 48.

(Tačnost podneska)

"Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori".

Član 49.

(Rokovi)

"Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...".

40. Sud se takođe poziva i na pravilo 39 (2) [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika, koje precizira:

"[...]

(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju".

41. Kada je reč o zahtevima KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka), njihovi podnosioci tvrde da su izjavili žalbu PKVS-u, ali da *“greškom nisu uključeni u postupak i njihova žalba nije ni odbijena niti usvojena”*.
42. Sud podseća da je dopisom od 10. juna 2020. godine tražio od podnosioca zahteva KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka) da dostave sve kopije žalbi upućenih PKVS-u kako bi potkrepili svoju tvrdnju da je PKVS izuzeo njihove žalbe od ocene. Podnosioci zahteva KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka) dostavili su Sudu dodatne dokumente ali oni nisu odgovorili na zahteve Suda.
43. Sud naglašava da podnosioci zahteva KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka) nisu uspeli da dokažu pred Sudom da su deponovali bilo kakvu žalbu/zahtev PKVS-u i da je isti izuzeo njihove žalbe iz postupka ocene. Takođe, Sud primećuje da gore navedeni podnosioci nisu uspeli da dostave Sudu ni kopije navodnih žalbi, koje su, prema njihovim rečima, upućene/podnete PKVS-u.
44. Shodno tome, Sud ocenjuje da se zahtevi podnosioca zahteva KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka) moraju odbiti kao očigledno neosnovani, kako je propisano u pravilu 39 (2) Poslovnika.
45. Što se tiče ispunjenja ovih zahteva od strane ostalih podnosioca, Sud utvrđuje da su podnosioci zahteva ovlašćene strane koje osporavaju akt javnog organa, odnosno presudu [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća od 29. avgusta 2019. godine, nakon što su iscrpeli sva pravna sredstva utvrđena zakonom. Podnosioci zahteva su takođe razjasnili prava i slobode za koje tvrde da su im povređene, u skladu sa uslovima iz člana 48. Zakona i podneli su svoj zahtev u skladu sa rokovima određenim u članu 49. Zakona.
46. Sud takođe utvrđuje da zahtev podnosioca zahteva ispunjava uslove prihvatljivosti koji su propisani stavom (1) pravila 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Isti se ne može proglasiti neprihvatljivim po osnovu uslova propisanih stavom (3) pravila 39. Poslovnika. Pored toga, i na kraju, Sud ocenjuje da ovaj zahtev nije očigledno neosnovan kao što je propisano stavom (2) pravila 39. Poslovnika i samim tim se isti mora proglasiti prihvatljivim i razmotriti njegov meritum.

Meritum

47. Sud podseća da su okolnosti konkretnog slučaja povezane sa privatizacijom društvenog preduzeća DP “Agimi” u Đakovici i pravima dotičnih radnika da im se prizna status radnika sa legitimnim pravima da ostvare udeo u prihodima od dvadeset posto (20%) od te privatizacije, kako je propisano u članu 68. Aneksa Zakona o PKVS-u i stavu 4. člana 10. Uredbe 2003/13 izmenjene i dopunjene Uredbom br. 2004/45. Na osnovu spisa predmeta, proizilazi da je gore navedeno društveno preduzeće privatizovano 15. septembra 2010. godine i da su tog istog dana i podnosioci zahteva individualnim dopisima obavešteni da *“kao posledica prodaje glavne imovine je i završetak vašeg zaposlenja”* i da isto *“prestaje odmah”*. Podnosioci zahteva su potom osporili svoje neuvrštanje na

privremeni spisak KAP-a za radnike sa legitimnim pravima na ostvarivanje udela u prihodima od dvadeset posto (20%) od privatizacije DP "Agimi". Te žalbe su odbijene. Podnosioci zahteva su potom pokrenuli tužbu pred Specijalizovanim većem, osporavajući odluku KAP-a, kako u pogledu utvrđivanja činjenica, tako i u pogledu tumačenja zakona. Isti su naveli da su bili diskriminirani i svi redom su tražili da se održi rasprava pred Specijalizovanim većem. Specijalizovano veće je odbilo zahtev za održavanje rasprave sa obrazloženjem da su *"dostavljene činjenice i dokazi dovoljno jasni"*, i dalo za pravo podnosiocima zahteva. Takođe, Specijalizovano veće je, između ostalog, naglasilo da bi podnosioci zahteva, da nije bilo diskriminacije, ispunjavali kriterijume propisane stavom 4. člana 10. Uredbe br. 2003/13, kao radnici sa legitimnim pravima na ostvarivanje udela u prihodima od dvadeset posto (20%) od privatizacije DP "Agimi".

48. Nakon donošenja ove presude, Žalbenom veću je žalbu izjavio KAP, tražeći da se poništi presuda Specijalizovanog veća. KAP nije tražio da se održi rasprava. U avgustu 2019. godine, Žalbeno veće je donelo osporenu presudu, kojom je preinačilo presudu Specijalizovanog veća i kao rezultat toga, uklonilo sve podnosiocima zahteva *"sa spiska korisnika 20% od procesa privatizacije DP "Agimi" Đakovica"*. Žalbeno veće je najpre navelo da je odlučilo da *"odustaje od usmenog dela rasprave"*, pozivajući se na stav 1. člana 69. (Usmeni žalbeni postupak) Zakona br. 06/L-086 o PKVS. Što se pak tiče merituma predmeta, Žalbeno veće je (i) utvrdilo da dokazi koje su dostavile dotične stranke ne dokazuju da iste ispunjavaju zakonske uslove utvrđene stavom 4. člana 10. Uredbe br. 2003/13 da bi im se priznala relevantna prava; i (ii) navelo da je tumačenje diskriminacije od strane Specijalizovanog veća u suprotnosti sa *"precedentnim pravom"* PKVS-a. Podnosioci zahteva osporavaju ova utvrđenja Žalbenog veća pred Sudom, navodeći povredu svojih prava zagarantovanih članovima 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 46. [Zaštita imovine] Ustava i članovima 6. (Pravo na pravično suđenje) i 1. (Zaštita imovine) Protokola br. 1 EKLJP. Po pitanju povreda člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, podnosioci zahteva, kao što je prethodno objašnjeno, navode da je Žalbeno veće preinačilo presudu Specijalizovanog veća (i) bez rasprave; (ii) bez dovoljnog obrazloženja; (iii) uz proizvoljno tumačenje zakona; i (iv) uz povredu njihovog prava na pravično suđenje u razumnom roku.
49. Sud će ovu kategoriju navoda razmotriti na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), u skladu sa kojom je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
50. S tim u vezi, Sud će prvo razmotriti navode podnosioca zahteva o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP zbog izostanka rasprave na nivou Žalbenog veća. U tu svrhu, Sud će u nastavku (i) izložiti opšta načela koja se odnose na pravo na raspravu koje je zagarantovano gore navedenim članovima Ustava i EKLJP-a; i potom (ii) primeniti ista na okolnosti konkretnog slučaja.

(i) *Opšta načela koja se odnose na pravo na raspravu*

51. Javna priroda postupaka pred sudskim organima navedenim u članu 31. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 6. EKLJP-a, štiti parnične stranke od tajnog upravljanja pravdom, u odsustvu javne rasprave. Javnost sudskih postupaka je takođe jedan od glavnih mehanizama kojima se čuva poverenje u pravdu. Takvo načelo, štaviše, doprinosi postizanju ciljeva člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP-a, koji se tiču pravičnog suđenja, a čije garantovanje je jedno od osnovnih načela svakog demokratskog društva sadržanih u Ustavu i EKLJP-u (vidi, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stavovi 381 do 404 i tu korišćene reference).
52. U principu, parnične stranke imaju pravo na javnu raspravu, ali takva obaveza nije apsolutna. U meri u kojoj je to relevantno za sadašnje okolnosti, sudska praksa ESLJP-a je razvila glavna načela koja se odnose na (i) pravo na raspravu pred sudovima prvog stepena; (ii) pravo na raspravu pred sudovima drugog i trećeg stepena; (iii) načela na osnovu kojih treba utvrditi da li je rasprava nužna; i (iv) da li se to što ne postoji rasprava na prvom stepenu može ispraviti održavanjem rasprave na višem stepenu i relevantne kriterijume za sprovođenje te procene. Svakako, u svim okolnostima, nadležni sud mora da opravda izostanak rasprave.
53. Što se tiče prvog pitanja, odnosno obaveze da se održi rasprava pred sudovima prvog stepena, ESLJP je naglasio da je u postupcima koji se vode pred sudom prvog i jedinog stepena, pravo na raspravu zagarantovano stavom 1. člana 6. EKLJP-a (vidi, između ostalog, predmete ESLJP-a *Fredin protiv Švedske (br. 2)*, presuda od 23. februara 1994. godine, stavovi 21-22; *Allan Jacobsson protiv Švedske (br. 2)*, presuda od 19. februara 1998. godine, stav 46; *Göç protiv Turske*, presuda od 11. jula 2002. godine, stav 47; i *Selmani i drugi protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, presuda od 9. februara 2017. godine, stavovi 37-39). Izuzetak od ovog opšteg pravila, predstavljaju slučajevi u kojima "postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju to što se odustalo od rasprave" u prvom i jedinom stepenu (vidi, u tom pogledu, predmete ESLJP-a *Hesse-Anger i Anger protiv Nemačke*, odluka od 17. maja 2001. godine, i *Mirovni Inštitut protiv Slovenije*, presuda od 13. marta 2018. godine, stav 36; i vidi, takođe, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stav 382 i tu korišćene reference). Karakter takvih izuzetnih okolnosti proističe iz prirode problema koje sadrži određeni predmet, na primer, predmeti koji se odnose isključivo na pravna pitanja ili pitanja veoma tehničke prirode (vidi predmet ESLJP-a *Koottummel protiv Austrije*, presuda od 10. decembra 2009. godine, stavovi 19 i 20).
54. Što se tiče drugog pitanja, odnosno obaveze održavanja rasprave pred sudovima drugog i trećeg stepena, sudska praksa ESLJP-a naglašava da se izostanak rasprave može opravdati posebnim okolnostima postupka o kome je reč pod uslovom da je rasprava održana u prvom stepenu (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a *Salomonsson protiv Švedske*, presuda od 12. novembra 2002.

godine, stav 36). Na taj način se za postupke pred apelacionim sudovima, koji obuhvataju samo pravna, a ne i činjenična pitanja, može smatrati da su u skladu sa garancijama sadržanim u članu 6. EKLJP-a, čak i ako u drugom stepenu nije održana rasprava (vidi predmet ESLJP-a *Miller protiv Švedske*, presuda od 8. februara 2005. godine, stav 30; i vidi, takođe, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stav 383 i tu korišćene reference). Shodno navedenom i u principu, izostanak rasprave se može opravdati samo "postojanjem izuzetnih okolnosti", koje su definisane sudskom praksom ESLJP-a, a u suprotnom ona je zagarantovana strankama na najmanje jednom nivou nadležnosti, na osnovu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a (vidi, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stav 386 i tu korišćene reference).

55. Što se tiče trećeg pitanja, odnosno načela na osnovu kojih treba utvrditi da li je rasprava nužna, Sud se poziva na presudu ESLJP-a od 6. novembra 2018. godine, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*, u kojoj je Veliko veće ESLJP-a ustanovilo načela na osnovu kojih treba oceniti nužnost rasprave. Prema ovoj presudi, rasprava nije nužna ako dati predmet (i) sadrži samo pravna pitanja koja su ograničena po svojoj prirodi (vidi predmete ESLJP-a *Allan Jacobsson protiv Švedske (br. 2)*, citiran u tekstu iznad, stav 49; i *Valová, Slezák i Slezák protiv Slovačke*, presuda iz juna 2004. godine, stavovi 65-68) ili ako je to predmet koji nije naročito složen (vidi, predmet ESLJP-a *Varela Assalino protiv Portugalije*, odluka od 25. aprila 2002. godine); i (ii) sadrži sporove koji su visokotehničke prirode koje je bolje rešavati u pismenoj formi nego usmenim argumentima na raspravi; i (iii) ne sadrži pitanja verodostojnosti stranaka ili sporne činjenice i sudovi mogu da donesu pravičnu i obrazloženu odluku na osnovu podnesaka stranaka i drugog materijala u pismenoj formi (vidi predmete ESLJP-a *Döry protiv Švedske*, presuda od 12. novembra 2002. godine, stav 37; i *Saccoccia protiv Austrije*, presuda od 18. decembra 2008. godine, stav 73).
56. U suprotnom, na osnovu gore navedene presude, rasprava se smatra nužnom onda kada dati predmet (i) sadrži potrebu za ispitivanjem pravnih i činjeničnih pitanja, uključujući i predmete u kojima treba proceniti da li su niži organi vlasti pravilno utvrdili činjenice (vidi, između ostalog, predmete ESLJP-a *Malhous protiv Češke Republike*, presuda od 12. jula 2001. godine, stav 60; i *Fischer protiv Austrije*, presuda od 26. aprila 1995. godine, stav 44); i (ii) nalaže da nadležni sud stekne ličnu predstavu o dotičnim strankama i kada im treba omogućiti da objasne lični položaj, tako što će to učiniti lično ili preko svog zastupnika. Primere ove situacije predstavljaju slučajevi kada sud treba da saslušá dokaze stranaka o ličnoj patnji kako bi mogao da utvrdi odgovarajući nivo naknade (vidi predmete ESLJP-a *Göç protiv Turske*, citiran u tekstu iznad, stav 51; i *Lorenzetti protiv Italije*, presuda od 10. aprila 2012. godine, stav 33) ili kada sud treba da pribavi informacije o karakteru stranke, njenom ponašanju i opasnosti koju ona predstavlja (vidi predmet ESLJP-a *De Tommaso protiv Italije*, presuda od 23. februara 2017. godine, stav 167).
57. Što se tiče četvrtog pitanja, odnosno mogućnosti da se u drugom stepenu ispravi to što ne postoji rasprava na prvom stepenu i relevantnih kriterijuma, ESLJP je

svojom sudskom praksom utvrdio da, u principu, takva ispravka zavisi od nadležnosti višeg suda. Ako viši sud ima punu nadležnost da preispita meritum samog predmeta, što bi obuhvatilo i preispitivanje činjenica, tada se to što ne postoji rasprava na prvom stepenu, može ispraviti u drugom stepenu (vidi predmet ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*, citiran u tekstu iznad, stav 192 i tu korišćene reference; i vidi, takođe, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stav 384 i tu korišćene reference).

58. Naposljetku, prema sudskoj praksi ESLJP-a, činjenica da stranke nisu zatražile da se održi javna rasprava, ne mora nužno značiti da su se iste odrekle prava na održavanje rasprave (za više detalja o odricanju od prava na raspravu, vidi Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stavovi 401 i 402 i tu korišćene reference). Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, takvo pitanje zavisi od karakteristika unutrašnjeg prava i okolnosti svakog slučaja pojedinačno (vidi predmet ESLJP-a *Göç protiv Turske*, citiran u tekstu iznad, stav 48; i vidi, takođe, Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi, B. Javni postupak, stav 403 i tu korišćene reference).

(ii) *Primena prethodno izloženih načela na okolnosti konkretnog slučaja*

59. Sud najpre podseća da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, član 6. EKLJP-a, u principu, garantuje održavanje rasprave najmanje na jednom nivou odlučivanja. Ona je, u principu, (i) nužna ako prvostepeni sud ima isključivu nadležnost za donošenje odluke o činjeničnim i pravnim pitanjima; (ii) nije nužna u drugom stepenu ako je rasprava održana u prvom stepenu, i pored činjenice da takvo utvrđenje zavisi od karakteristika konkretnog slučaja, na primer, ako drugi stepen odlučuje i o činjeničnim i o pravnim pitanjima; i (iii) nužna u drugom stepenu ako ista nije održana u prvom stepenu u slučajevima kada drugi stepen ima punu nadležnost za ispitivanje odluke prvog stepena i u odnosu na činjenična i na pravna pitanja. Izuzetak od ovih slučajeva se, u principu, pravi samo ako "*postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*", i koje je ESLJP, kao što je prethodno objašnjeno, kroz svoju sudsku praksu definisao kao slučajeve koji se odnose isključivo na pravna pitanja ili su visokotehničke prirode.
60. Na osnovu prethodno izloženih načela, Sud u nastavku mora prvo da oceni da li u okolnostima konkretnog slučaja, činjenica da podnosioci zahteva nisu tražili raspravu pred Žalbenim većem, može rezultirati utvrđenjem da su se isti prećutno odrekli rasprave. Ako se ispostavi da je odgovor na ovo pitanje negativan, tada Sud, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mora da oceni da li u okolnostima konkretnog slučaja "*postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*" na oba stepena odlučivanja, pred Specijalizovanim većem i Žalbenim većem, respektivno. Sud će ovu procenu sprovesti oslanjajući se i na načela ustanovljena presudom Velikog veća *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*.

a) *Da li su se podnosioci zahteva odrekli prava na raspravu*

61. S tim u vezi, Sud prvo podseća da su u svojim individualnim žalbama izjavljenim Specijalizovanom veću, svi podnosioci zahteva tražili da se održi rasprava. Specijalizovano veće je odbilo održavanje iste, navodeći da na osnovu stava 11. člana 68. Aneksa Zakona o PKVS-u, rasprava nije nužna jer su “*dostavljene činjenice i dokazi dovoljno jasni*”. Kao što je već objašnjeno, Specijalizovano veće je na osnovu ovih “*činjenica i dokaza*”, odlučilo da su podnosioci zahteva diskriminirani i takođe odlučilo da isti treba da budu uvršteni na konačni spisak KAP-a kao radnici sa legitimnim pravima na sticanje udela u prihodima od dvadeset posto (20%) od privatizacije preduzeća DP “Agimi”.
62. Žalbenom veću se žalio KAP. Žalbeno veće je odlučilo u korist KAP-a i na taj način preinačilo presudu Specijalizovanog veća i odbilo žalbe svih podnosilaca u odnosu na neuvršćavanje na konačni spisak KAP-a kao rezultat diskriminacije. Kao što je prethodno objašnjeno, Žalbeno veće je odlučilo da “*odustaje od usmenog dela postupka*”, pozivajući se na stav 1. člana 69. Zakona br. 06/L-086 o PKVS. Podnosioci zahteva koji su dostavili dodatne dokumente uz odgovor na žalbu KAP-a protiv presude Specijalizovanog veća nisu tražili da se održi rasprava.
63. Međutim, kao što je prethodno objašnjeno, činjenica da podnosioci zahteva nisu istakli zahtev za raspravu ne mora nužno značiti da su se isti prećutno odrekli takvog zahteva, a takođe izostanak takvog zahteva ne oslobađa nužno nadležni sud obaveze održavanja takve rasprave.
64. Tačnije, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, u okolnostima predmeta u kojima stranke nisu tražile da se održi rasprava, ESLJP, između ostalog, ceni da li se izostanak takvog zahteva može smatrati prećutnim odricanjem podnosioca od prava na raspravu. Shodno navedenom, izostanak zahteva za raspravu, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, nikada nije jedini faktor koji determiniše nužnost održavanja rasprave. U svim slučajevima, to da li izostanak zahteva za raspravu oslobađa sud obaveze održavanja rasprave, zavisi od (i) specifičnosti primenljivog zakona i (ii) okolnosti predmeta (vidi Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stavovi 401 do 404 i tu korišćene reference). Sud će u nastavku oceniti ove dve kategorije pitanja.
65. Prvo, što se tiče specifičnosti primenljivog zakona, odnosno Zakona i Aneksa Zakona o PKVS, Sud podseća da na osnovu člana 64. (Usmeni žalbeni postupak) istog zakona, “*Žalbeno veće [...] odlučuje o tome da li da održi jedno ili više usmenih rasprava povodom odnosne žalbe*”, na osnovu svoje inicijative ili na pismeni zahtev stranke. Član 69. (Usmeni žalbeni postupak) Zakona br. 06/L-086 o PKVS, istog je sadržaja. Na osnovu ovih odredbi proizilazi da održavanje rasprave na apelacionom nivou ne zavisi nužno od zahteva stranke. Dužnost je takođe nadležnog veća da na sopstvenu inicijativu oceni da li okolnosti slučaja zahtevaju održavanje rasprave. Pored toga, na osnovu člana 60. (Sadržaj žalbe) i člana 65. (Podnošenje novih dokaza) Aneksa Zakona o PKVS, Žalbeno veće ima nadležnost da ocenjuje kako pravna tako i činjenična pitanja i samim tim ima punu nadležnost da oceni način na koji je niži organ, odnosno Specijalizovano

veće, ocenilo činjenice. U okolnostima konkretnog slučaja, Žalbeno veće je ocenilo činjenice i navode podnosioca zahteva i preinačilo presudu Specijalizovanog veća i u odnosu na ocenu činjenica i tumačenje zakona, a na štetu podnosioca zahteva. U takvim okolnostima, uzimajući u obzir zakonske odredbe, Sud ne može utvrditi da je izostanak rasprave pred Žalbenim većem opravdan samo kao rezultat nepostojanja zahteva od stranaka u postupku, posebno kada se ima u vidu činjenica da se podnosioci zahteva nisu žalili na presudu Specijalizovanog veća, koja je bila u njihovu korist. Kao što je prethodno objašnjeno, na osnovu člana 64. Aneksa Zakona o PKVS i člana 69. Zakona br. 06/L-086 o PKVS, obaveza je Žalbenog veća da i na sopstvenu inicijativu oceni da li je održavanje rasprave nužno, a ako nije, da obrazloži to što ista nije održana.

66. Drugo, što se tiče okolnosti slučaja, Sud podseća da sudska praksa ESLJP-a naglašava da se izostanak zahteva za raspravu i ocena da li ova činjenica može rezultirati utvrđenjem da se dotična stranka prećutno odrekla prava na raspravu, mora ceniti u celini specifičnosti postupka, a ne kao jedini argument, kako bi se utvrdilo da li je izostanak rasprave rezultirao povredom člana 6. EKLJP ili nije.
67. Konkretnije, u slučajevima kada dotična stranka nije podnela zahtev za raspravu, ESLJP je ocenio da se izostanak takvog zahteva može smatrati prećutnim odricanjem od rasprave, uvek u svetlu primenljivog zakona i okolnosti određenog slučaja. Na primer (i) predmet *Miller protiv Švedske* (presuda od 6. maja 2005. godine), u kojem dotična podnositeljka nije tražila održavanje rasprave na apelacionom nivou, već je tražila održavanje rasprave u prvom stepenu, rezultirao je utvrđenjem ESLJP-a da je zahtev za raspravu podnet u "*najprikladnijoj fazi postupka*" i sledstveno tome, ESLJP je naglasio da se ne može utvrditi da se stranka prećutno odrekla zahteva za raspravu. Pored toga, u kombinaciji sa zaključkom da su na apelacionom nivou razmotrena i činjenična i pravna pitanja i da shodno tome priroda pitanja koja se razmatraju nije bila isključivo pravne ni tehničke prirode, ESLJP je utvrdio da ne postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave i utvrdio povredu člana 6. EKLJP (vidi predmet ESLJP-a *Miller protiv Švedske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 28-37); takođe (ii) u predmetu *Salomonsson protiv Švajcarske* (presuda od 12. februara 2003. godine), u kojem dotični podnosilac nije tražio održavanje rasprave ni na jednoj od instanci, iako je utvrdio da se za dotičnog podnosioca može smatrati da se prećutno odrekao prava na raspravu (vidi stav 35. predmeta *Salomonsson protiv Švajcarske*), ESLJP je ipak utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je zaključio da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave, a posebno kada se ima u vidu da je apelacioni nivo razmatrao i činjenična, a ne samo pravna pitanja (vidi predmet ESLJP-a *Salomonsson protiv Švajcarske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 36-40).
68. S druge strane, u predmetu *Goç protiv Turske*, ESLJP je takođe utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave, odbijajući navode Turske vlade (i) da je predmet jednostavan i da se može brzo obraditi samo na osnovu spisa predmeta, posebno zbog toga što dotični podnosilac nije žalbom tražio dostavljanje novog dokaza; i (ii) da dotični podnosilac nije tražio da se održi rasprava (za činjenice

predmeta vidi stavove 11 do 26 predmeta ESLJP-a *Goç protiv Turske*). Prilikom razmatranja datog predmeta i nakon ocene da li u okolnostima slučaja postoji neka izuzetna okolnost koji bi opravdala izostanak rasprave, ESLJP je utvrdio povredu stava 1. člana 6. EKLJP, navodeći, između ostalog (i) da uprkos činjenici da dotični podnosilac nije podneo zahtev za raspravu, iz okolnosti predmeta ne proizilazi da bi takav zahtev imao bilo kakvih izgleda za uspeh; pored toga (ii) da se ne može smatrati da se dotični podnosilac odrekao svog prava na raspravu usled toga što nije tražio istu pred apelacionim sudom iz razloga što on nije imao punu nadležnost za utvrđivanje iznosa naknade; (iii) da dotičnom podnosiocu nije pružena prilika da bude saslušan ni pred nižom instancom koja je imala nadležnost kako za ocenu činjenica tako i zakona; i (iv) da je suštinsko pitanje, u okolnostima ovog predmeta, to da li se dotičnom podnosiocu mora osigurati rasprava pred sudom koji je odgovoran za utvrđivanje činjenica predmeta (za obrazloženje predmeta, vidi stavove 43 do 52 predmeta *Goç protiv Turske*).

69. Za razliku od toga, ESLJP je u drugim slučajevima utvrdio da se činjenica da podnosilac nije tražio raspravu može smatrati prećutnim odricanjem od ovog prava, ali uvek zajedno sa ocenom da li u okolnostima određenog predmeta postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave. Na primer, u predmetima *Schuler-Zgraggen protiv Švajcarske* (presuda od 24. juna 1993. godine) i *Dory protiv Švedske* (presuda od 12. februara 2003. godine), u kojima dotični podnosioci nisu tražili da se održi rasprava, ESLJP je ocenio da su se isti prećutno odrekli prava na raspravu. Međutim, ESLJP je do ovog zaključka došao samo u vezi sa utvrđenjem da su okolnosti datog predmeta bile “*tehničke prirode*” i da su sledstveno tome postojale izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave, a nije utvrdio povredu člana 6. EKLJP (vidi predmete ESLJP-a *Miller protiv Švedske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 28-37; *Dory protiv Švedske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 36-45). Slično tome, ESLJP je postupio i u predmetu *Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske* (presuda od 19. aprila 2007. godine), u kojem nije utvrdio povredu člana 6. EKLJP (za obrazloženja u vezi sa raspravom vidi stavove 73 do 75 u predmetu *Vilho Eskelinen i drugi protiv Finske*).
70. Sud, takođe, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, naglašava da činjenica da je pred nadležnim sudovima preovladavala praksa vođenja pismenog postupka i bez rasprava, nije uzeta u obzir od strane ESLJP-a kao jedina činjenica na osnovu koje se može zaobići rasprava, bez obzira na specifične okolnosti predmeta. Na primer, u predmetu *Madamus protiv Nemačke* (presuda od 9. juna 2016. godine), ESLJP je razmatrao i navode na osnovu kojih je važeći zakon predviđao održavanje rasprava kao izuzetak, a ne po pravilu, štaviše, na osnovu relevantne prakse, sud čija odluka je osporena pred ESLJP-om nikada nije održao raspravu. I pored ove činjenice, ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP pošto je ocenio i utvrdio da u okolnostima ovog predmeta nisu postojale izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak održavanja rasprave (vidi stavove 25 do 33 predmeta *Madamus protiv Nemačke*).
71. Sud podseća da u okolnostima konkretnog slučaja (i) podnosiocima zahteva nije pružena prilika da budu saslušani pred Specijalizovanim većem koje je nadležno za ocenu činjenica i zakona, uprkos njihovom zahtevu; (ii) da se podnosioci zahteva nisu žalili Žalbenom veću jer je odluka Specijalizovanog veća bila u

njihovu korist; (iii) da je postupak pred Žalbenim većem pokrenut žalbom KAP-a; (iv) da je Žalbeno veće "odustalo od rasprave", pozivajući se na član 69. Zakona o6/L-086 o PKVS, koji član je identičan sa članom 64. Aneksa Zakona o PKVS, a koji samo utvrđuju da "Žalbeno veće, na svoju inicijativu ili po dobijanju pismenog zahteva stranke, odlučuje o tome da li da održi jednu ili više usmenih rasprava povodom odnosne žalbe"; i (v) da je Žalbeno veće razmotrilo sve činjenice predmeta, uključujući i žalbe podnosioca dostavljene u prvom stepenu i da je naglašavajući da se ne slaže ni sa ocenom činjenica niti sa tumačenjem zakona od strane nižestepenog suda, preinačilo u celosti presudu Specijalizovanog veća na taj način što je sve podnosiocze zahteva uklonilo sa spiska radnika sa legitimnim pravima da ostvare deo prihoda od dvadeset posto (20%) od privatizacije preduzeća DP "Agimi".

72. U takvim okolnostima, Sud ne može da utvrdi da se izostanak zahteva podnosioca zahteva za održavanje rasprave na nivou Žalbenog veća može smatrati njihovim prećutnim odricanjem od prava na raspravu. Sud podseća da je u svim predmetima u kojima je ESLJP došao do takvog zaključka, isti to uradio u vezi sa činjenicom da su okolnosti predmeta bile povezane sa pitanjima isključivo pravne ili tehničke prirode i da su samim tim "postojale izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave". Kao rezultat toga i u nastavku, Sud mora da oceni da li u okolnostima konkretnog slučaja "postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave", odnosno da li se pitanja koja se ocenjuju pred Žalbenim većem mogu klasifikovati kao pitanja "isključivo pravne ili visokotehničke" prirode.

b) *Da li u okolnostima konkretnog slučaja postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*

73. Sud ponovo podseća da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, stranke imaju pravo na raspravu najmanje na jednoj instanci. Ta instanca je uglavnom prva instanca i ona koja ima nadležnost da odlučuje i o činjeničnim i o pravnim pitanjima. U tom kontekstu, kada je u pitanju obaveza održavanja rasprave pred sudovima druge ili treće instance, sudska praksa ESLJP-a ukazuje da se izostanak rasprave može opravdati na osnovu posebnih karakteristika datog slučaja pod uslovom da je rasprava održana u prvom stepenu. U principu, ako je rasprava održana u prvom stepenu, za postupke pred apelacionim sudovima, koji obuhvataju samo pravna, a ne i činjenična pitanja, može se smatrati da su u saglasnosti sa garancijama sadržanim u članu 6. EKLJP iako rasprava nije održana u drugom stepenu. Inače, izuzetak od prava na raspravu su samo oni predmeti u kojima je utvrđeno da postoje "izuzetne okolnosti koje opravdaju izostanak rasprave". Ove okolnosti, kao što je prethodno objašnjeno, sudska praksa ESLJP-a je klasifikovala kao predmete koji su povezani sa "pitanjima isključivo pravne ili visokotehničke prirode".

74. Na primer, ESLJP je predmete koji se odnose na socijalno osiguranje uglavnom klasifikovao kao pitanja tehničke prirode, u kojima rasprava nije nužno potrebna. Naravno, postoje izuzeci od ovog pravila. U svakom slučaju se razmatraju konkretne okolnosti predmeta. Na primer, ESLJP nije utvrdio povredu u predmetima *Schuler-Zraggen protiv Švajcarske* i *Dory protiv Švedske*, ali je utvrdio povredu u predmetima *Miller protiv Švedske* i

Salomonsson protiv Švajcarske, iako su svi ovi predmeti bili povezani sa pitanjima socijalnog osiguranja.

75. Na sličan način ESLJP postupa i u onim slučajevima u kojima su pitanja pred nadležnim sudom isključivo pravna, i ne sadrže ocenu spornih činjenica. Na primer, u predmetu *Saccoccia protiv Austrije* (presuda od 18. decembra 2008. godine), ESLJP nije utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žalio dotični podnosilac nisu obuhvatala činjenična pitanja, već samo ograničena pitanja pravne prirode (*Saccoccia protiv Austrije*, citiran u tekstu iznad, stav 78), a u predmetu *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2) (presuda od 19. februara 1998. godine), ESLJP je takođe utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žalio dotični podnosilac nisu obuhvatala ni pravna niti činjenična pitanja (vidi predmet ESLJP-a *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2), citiran u tekstu iznad, stav 49).
76. Suprotno tome, u drugim slučajevima u kojima je ESLJP utvrdio da predmeti pred nadležnim sudovima sadrže i činjenična i pravna pitanja, on nije utvrdio da postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave. Na primer, u predmetu *Malhous protiv Češke Republike* (presuda od 12. jula 2001. godine), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žali dotični podnosilac ne sadrže samo pravna, već i činjenična pitanja, odnosno ocenu da li je niži organ pravilno ocenio činjenice (vidi predmet ESLJP-a *Malhous protiv Republike Češke*, citiran u tekstu iznad, stav 60). Na isti način, u predmetu *Koottummel protiv Austrije* (presuda od 10. decembra 2009. godine), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da se pitanja pred njim ne mogu kvalifikovati kao pitanja isključivo pravne ili tehničke prirode koja bi se mogla sastojati u izuzetnim okolnostima koje bi opravdale izostanak rasprave (vidi predmet ESLJP-a *Koottummel protiv Austrije*, citiran u tekstu iznad, stavovi 20 i 21).
77. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud prvo podseća da Žalbeno veće ima nadležnost i za činjenična i za pravna pitanja. Na osnovu stava 11. člana 10. (Presude, odluke i žalbe) Zakona br. 04/L-033 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Zakon o PKVS) i stava 4. člana 64. (Usmeni žalbeni postupak) i člana 65. (Podnošenje novih dokaza) Aneksa Zakona o PKVS, stranke, između ostalog, imaju mogućnost da ulažu žalbe Žalbenom veću i u odnosu na pravna i na činjenična pitanja, uključujući i mogućnost da se podnesu novi dokazi.
78. Pored toga, u okolnostima konkretnog slučaja, Žalbeno veće je razmotrilo sve činjenice koje su predočene žalbom KAP-a pred Žalbenim većem i relevantnim odgovorima na žalbu podnosioca zahteva. Uprkos tome što je Specijalizovano veće ocenilo da su dokazi "jasni" dajući za pravo podnosiocima zahteva, Žalbeno veće je na osnovu istih dokaza utvrdilo suprotno.
79. Sud takođe podseća da je na osnovu stava 11. člana 10. Zakona o PKVS, Žalbeno veće ograničeno na preinačenje ocene činjeničnog stanja koje je izvršilo Specijalizovano veće, osim ako ne utvrdi da su činjenični nalazi nižeg suda "očigledno pogrešni", koje pravilo se prema istom članu mora "striktno

primeniti". Takvo obrazloženje se ne nalazi u presudi Žalbenog veća. Ono se jednostavno nije složilo sa ocenom dokaza od strane Specijalizovanog veća i takođe utvrdilo da je tumačenje Specijalizovanog veća o navodima o diskriminaciji u suprotnosti sa "*precedentnim pravom*".

80. Sud dalje primećuje da na osnovu člana 68. Aneksa Zakona o PKVS, u slučaju žalbi na spisak zaposlenih sa legitimnim pravima, teret dokazivanja pada na podnosioca odgovarajućeg zahteva pred Specijalizovanim većem. Takođe, teret dokazivanja podnosioca prigovora na takav zahtev pada na podnosioca prigovora, odnosno KAP, u okolnostima konkretnog slučaja. Pred Žalbenim većem, teret dokazivanja takođe pada na podnosioca odgovarajuće žalbe. Međutim, okolnosti konkretnog slučaja su takođe u suštini povezane sa navodima o diskriminaciji. U slučaju takvih navoda, teret dokazivanja, na osnovu člana 8. (Teret dokazivanja) Zakona protiv diskriminacije, pada na tuženu stranu, odnosno KAP, a ne na podnosioca zahteva.
81. U takvim okolnostima (i) u kojima je Žalbena veća razmotrilo i činjenična i pravna pitanja; (ii) u kojima u vezi sa činjenicama, teret dokazivanja da ispunjavaju kriterijume iz stava 4. člana 10. Uredbe br. 2003/13, u principu, pada na podnosioca zahteva, a da teret dokazivanja u vezi sa diskriminacijom pada na KAP; i (iii) u kojima Žalbena veća tumači iste činjenice koje su predočile stranke na način koji je različit od načina na koji ih je tumačilo Specijalizovano veće, te preinačilo presudu na štetu stranaka, uprkos činjenici da mu je ta mogućnost, na osnovu stava 11. člana 10. Zakona br. 04/L-033 o PKVS, priznata samo izuzetno, pod uslovom da argumentuje da je nižestepeni organ, odnosno Specijalizovano veće, izvršilo "*očigledno pogrešno*" tumačenje, Sud ocenjuje da je nesporno da pitanje koje je na razmatranju pred Žalbenim većem (i) nije ni isključivo pravno pitanje; (ii) niti pitanje tehničke prirode. Nasuprot tome, pitanje koje je na razmatranju pred Žalbenim većem sadržavalo je važna činjenična i pravna pitanja. Kao rezultat toga, Sud mora da utvrdi da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoje okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave.
82. U prilog ovom utvrđenju, Sud podseća da je presudom ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala*, konkretno utvrđeno da je rasprava nužna u okolnostima koje obuhvataju potrebu za razmatranjem pravnih i činjeničnih pitanja, uključujući i predmete u kojima je potrebna ocena da li su niži organi pravilno ocenili činjenice. Ovo posebno važi u okolnostima u kojima rasprava nije održana ni pred nižom instancom, kao što je slučaj u okolnostima konkretnog predmeta.
83. Naime, ESLJP je u određenim predmetima utvrdio povredu člana 6. EKLJP kada rasprava nije održana pred sudom apelacione nadležnosti, čak ni onda kada je rasprava održana na nižoj instanci, uprkos tome što je ocena nužnosti rasprave na apelacionom nivou manje rigorozna onda kada je rasprava održana u prvom stepenu. Na primer, u presudi *Helmers protiv Švedske*, ESLJP je razmotrio slučaj u kojem je dotičnom podnosiocu omogućena rasprava u prvom stepenu, ali ne i na apelacionom nivou, a koji je imao nadležnost da ocenjuje i zakon i činjenice u okolnostima datog slučaja. U tom slučaju, ESLJP je ponovo naglasio (i) da garancije sadržane u članu 6. EKLJP, ne jamče nužno raspravu na

apelacionom nivou, ako je ona održana u prvom stepenu; i (ii) da prilikom donošenja ove odluke, nadležni sud mora takođe uzeti u obzir i potrebu za ekspeditivnom obradom predmeta kao i pravo na suđenje u razumnom roku. Međutim, stavljajući naglasak na činjenicu da takvo utvrđenje zavisi od prirode pitanja koja sadrži određeni predmet i potrebu za postojanjem izuzetnih okolnosti kako bi se opravdao izostanak rasprave, ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP (za relevantno obrazloženje predmeta, vidi stavove 31 do 39 predmeta *Helmers protiv Švedske*).

84. Na kraju, Sud takođe naglašava činjenicu da Žalbeno veće nije obrazložilo “odustajanje od rasprave”, već se samo pozvalo na član 69. Zakona 06/L-086 o PKVS-u. Ovaj član, kao što je prethodno objašnjeno, samo utvrđuje nadležnost Žalbenog veća da odlučuje o održavanju rasprave na osnovu sopstvene inicijative ili na zahtev stranke. Predmetna presuda ne sadrži nikakvo dodatno objašnjenje u vezi sa odlukom Žalbenog veća da “odustane od rasprave”. U tom kontekstu, Sud naglašava da se na osnovu sudske prakse ESLJP-a, prilikom ocene navoda koji se odnose na izostanak rasprave, mora razmotriti i da li je odbijanje da se održi takva rasprava opravdano. Na primer u predmetu ESLJP-a *Pönkä protiv Estonije* (presuda od 8. novembra 2016. godine), u kojem se radilo o vođenju pojednostavljenog postupka (rezervisanog za sporove male vrednosti), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP jer nadležni sud nije opravdao izostanak rasprave (vidi predmet ESLJP-a *Pönkä protiv Estonije*, citiran u tekstu iznad, stavovi 37-40). Takođe, u predmetu ESLJP-a *Mirovni Inštitut protiv Slovenije*, citiranom u tekstu iznad, ESLJP je utvrdio povredu 6. EKLJP, između ostalog, i zbog toga što dotični sud nije naveo obrazloženje o neodržavanju rasprave (vidi predmet ESLJP-a *Mirovni Inštitut protiv Slovenije*, citiran u tekstu iznad, stav 44). U kontekstu nepostojanja obrazloženja o neodržavanju rasprave, ESLJP je svojom sudskom praksom dosledno naglašavao, između ostalog, da se usled nepostojanja obrazloženja o nužnosti održavanja rasprave, višem sudu onemogućava da oceni da li je takva mogućnost jednostavno zaobiđena ili koji su argumenti na osnovu kojih je sud zaobišao takvu mogućnost u odnosu na okolnosti koje pokreće određeni predmet (vidi, predmet ESLJP-a *Mirovni Inštitut protiv Slovenije*, stav 44 i tu korišćene reference).
85. Prema tome, i u zaključku, Sud, uzimajući u obzir (i) da činjenica da podnosioci zahteva nisu izričito tražili održavanje rasprave na nivou Žalbenog veća ne znači da su se isti prećutno odrekli ovog prava, posebno kada se ima u vidu da isti nisu pokrenuli žalbu pred Žalbenim većem i da takođe izostanak ovog zahteva ne oslobađa Žalbeno veće od obaveze da oceni nužnost rasprave; (ii) da uprkos konkretnom zahtevu podnosioca zahteva za raspravu pred Specijalizovanim većem, ista nije održana i da su samim tim standardi koji se primenjuju na nužnost održavanja rasprave pred Žalbenim većem rigorozniji jer, u principu, stranke imaju pravo na raspravu najmanje pred jednom sudskom instancom; (iii) da se pitanja koja su na razmatranju pred Žalbenim većem ne mogu kvalifikovati ni kao isključivo pravna pitanja, niti kao pitanja tehničke prirode, već naprotiv, kao pravna i činjenična pitanja; (iv) da je Žalbeno veće ocenilo način na koji je niža instanca, odnosno Specijalizovano veće ocenilo činjenice i da je preinačilo njegovu presudu na štetu podnosioca zahteva; i (v) da Žalbeno veće nije obrazložilo “odustajanje od rasprave”; utvrđuje da u konkretnom slučaju nisu “postojale izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak

rasprave” i da je, shodno tome, osporena presuda Žalbenog veća, odnosno presuda [AC-I-13-0181-A0008] od 29. avgusta 2019. godine, doneta u suprotnosti sa garancijama sadržanim u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.

86. Sud na kraju takođe naglašava da s obzirom na to da je već utvrdio da osporena presuda Žalbenog veća nije u saglasnosti sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, zbog izostanka rasprave, smatra da nije potrebno razmatrati ostale navode podnosioca zahteva. Odgovarajuće navode podnosioca zahteva treba da razmotri Žalbeno veće u skladu sa utvrđenjima ove presude. Pored toga, s obzirom na to da Žalbeno veće ima punu nadležnost za razmatranje osporenih odluka Specijalizovanog veća na osnovu primenljivih zakona o PKVS-u, isto ima mogućnost da u drugom stepenu ispravi izostanak rasprave u prvom stepenu.
87. Utvrđenje Suda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP se u okolnostima konkretnog slučaja odnosi isključivo na izostanak rasprave, kao što je objašnjeno u ovoj presudi i ni na koji način se ne odnosi na i ne prejudicira rezultat merituma slučaja.

Zaključak

88. Sud je u okolnostima ovog slučaja ocenio navode podnosioca zahteva u vezi sa izostankom rasprave, a koje pravo je prema objašnjenjima ove presude zagantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
89. Prilikom ocene relevantnih navoda, Sud je prvo izložio opšta načela koja proističu iz njegove sudske prakse i sudske prakse ESLJP-a, u pogledu prava na raspravu, pojašnjavajući okolnosti u kojima je ona nužna, na osnovu, između ostalog, presude Velikog veća ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*. Sud je, između ostalog, objasnio (i) da izostanak zahteva stranke za raspravu ne znači nužno odricanje od takvog prava i da ocena uticaja izostanka takvog zahteva zavisi od specifičnosti zakona i posebnih okolnosti slučaja; i (ii) da stranke, u principu, imaju pravo na raspravu na najmanje jednom nivou nadležnosti, osim ako “*postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*”, a koje su, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, u principu, povezane sa slučajevima u kojima se razmatraju “*isključivo pravna pitanja ili pitanja visokotehničke prirode*”.
90. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud je utvrdio (i) da činjenica da podnosioci zahteva nisu tražili raspravu pred Žalbenim većem ne podrazumeva njihovo odricanje od ovog prava, niti oslobađa Žalbeno veće obaveze da na sopstvenu inicijativu ispita nužnost održavanja rasprave; (ii) da je podnosiocima zahteva uskraćeno pravo na raspravu na oba nivoa PKVS-a; (iii) da Žalbeno veće nije razmatralo “*isključivo pravna pitanja ili pitanja visokotehničke prirode*”, kao pitanja na osnovu kojih bi mogle postojati “*izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*”; (iv) da je Žalbeno veće razmatralo “*činjenična i pravna*” pitanja, a čak je i preinačilo presudu Specijalizovanog veća na štetu podnosioca zahteva; i (v) da Žalbeno veće nije obrazložilo “*odustajanje od usmene rasprave*”. Imajući u vidu sve ove okolnosti i ostala obrazloženja data u ovoj presudi, Sud je utvrdio da je osporena presuda, odnosno presuda [AC-I-13-0181-

A0008] od 29. avgusta 2019. godine, doneta u suprotnosti sa garancijama sadržanim u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP a koje se odnose na pravo na raspravu.

91. Sud je takođe naglasio (i) da na osnovu primenljivog zakona o PKVS-u, Žalbeno veće ima punu nadležnost da oceni odluke Specijalizovanog veća i samim tim, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ima mogućnost ispravljanja izostanka rasprave na nivou nižeg suda, odnosno Specijalizovanog veća; (ii) da nema potrebe za ispitivanjem ostalih navoda podnosioca zahteva jer iste treba da razmotri Žalbeno veće u skladu sa utvrđenjima ove presude; i (iii) da se utvrđenje povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, u okolnostima konkretnog slučaja, odnosi samo na procesne garancije rasprave i ni na koji način ne prejudicira rezultat merituma slučaja.
92. Sud je takođe utvrdio da se zahtevi podnosioca zahteva KI221/19 (Muhamet Domi) i KI234/19 (Fikrije Nuka) moraju odbiti kao očigledno neosnovani, kako je propisano pravilom 39 (2) Poslovnika zbog toga što nisu pružili bilo kakve dokaze da su njihove žalbe izuzete iz postupka ocene pred PKVS-om.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (1) (a) Poslovnika, na sednici održanoj dana 25. marta 2021. godine, većinom glasova

ODLUČUJE

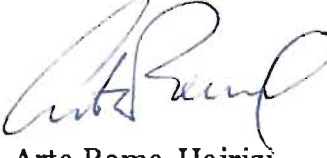
- I. DA PROGLASI zahteve KI220/19 i KI223/19 prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI da je u odnosu na zahteve KI220/19 i KI223/19 došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA PROGLASI ništavom presudu [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda od 29. avgusta 2019. godine;
- IV. DA VRATI predmet Žalbenom veću Posebne komore Vrhovnog suda na ponovno odlučivanje u skladu sa nalazima ove presude;
- V. DA NALOŽI Žalbenom veću Posebne komore Vrhovnog suda da do 14. juna 2021. godine, u skladu sa pravilom 66 (5) Poslovnika, obavesti Sud o merama koje su preduzete radi izvršenja presude Suda;
- VI. DA PROGLASI neprihvatljivim zahteve pod br. KI221/19 i KI234/19 koje su podneli podnosioci Muhamet Domi i Fikrije Nuka;
- VII. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i, u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi istu u Službenom listu;
- VIII. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Bajram Ljatifi

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi